

INFORME: ANÀLISI DE LA SITUACIÓ DEL DESPLEGAMENT D'ENERGIES RENOVABLES A CATALUNYA

DESEMBRE DE 2021

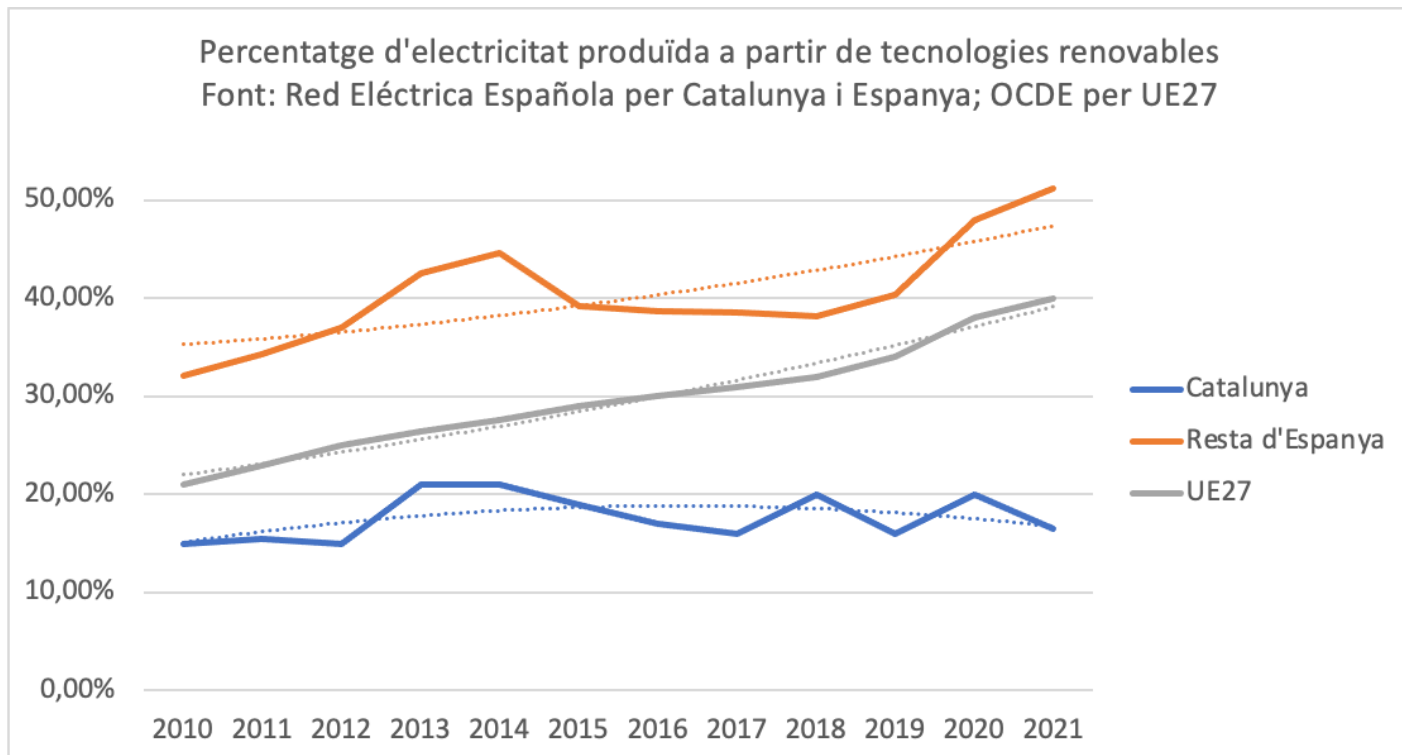
ASSOCIACIÓ CATALUNYA SENSE LÍMITS

RENÒVABLES sí

INFORME: ANÀLISI DE LA SITUACIÓ DEL DESPLEGAMENT D'ENERGIES RENOVABLES A CATALUNYA

La lluita contra el canvi climàtic està precipitant canvis profunds en l'estructura del model energètic de tots els països. Aquestes modificacions estructurals desperten un gran interès mediàtic atès que tenen una incidència clara sobre el preu de l'energia i sobre els hàbits domèstics, de manera que provocaran el deteriorament de determinats sectors productius i l'auge d'altres.

Catalunya es troba en una situació de desavantatge molt preocupant, per un seguit de males decisions, marcs legals deficients, conflictes d'interès entre grups incumbents i manca de voluntat política. Actualment, a Catalunya entorn d'un 20% de l'electricitat es genera a través d'energies renovables, mentre que aquesta xifra és superior al 38% en el cas de la mitjana europea i assoleix el 49% en el cas de la resta d'Espanya. Es pot afirmar que **Catalunya està per sota de la meitat dels objectius de generació renovable de la UE**, cosa que no passa a la resta de l'estat espanyol:

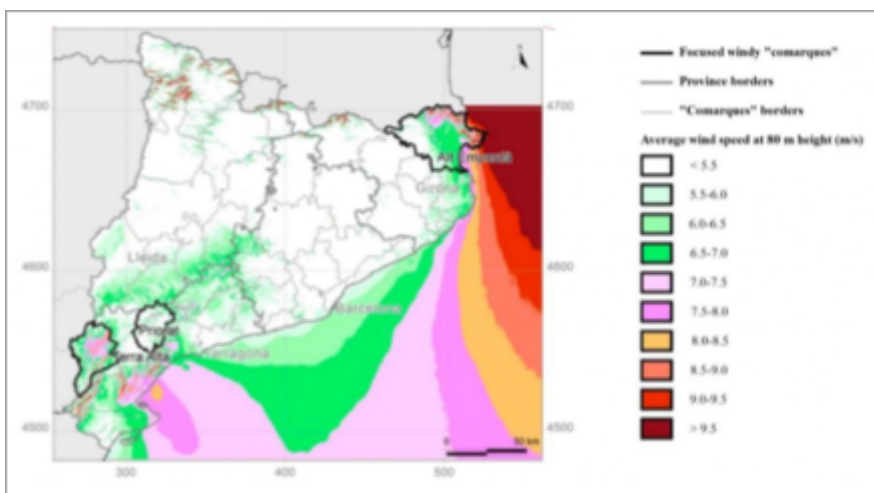

Per entendre com hem arribat fins aquí, cal mirar enrere als tres marcs legals que han regulat la qüestió en poc més d'una dècada:

- El decret 147/2009, en vigor entre 2009 i 2019, establia una sèrie de requisits draconians que impedièn de facto que l'àmplia majoria de projectes d'energies renovables els poguessin complir. **Durant els 10 anys de vigència d'aquest marc legal, es va construir 1 sol molí eòlic** (projecte "Viure de l'Aire", impulsat per Pep Puig). El progressiu distanciament respecte dels objectius europeus va precipitar la derogació del decret.
- El decret-llei 16/2019, en vigor entre 2019 i 2021, va eliminar alguns dels requisits més controvertits del decret anterior (com una distància màxima de 90 metres entre lloc de producció i lloc de consum per projectes industrials d'autoconsum), i va introduir la figura de la **"Ponència de Renovables": una finestreta única** consistent en una mesa de resolució de projectes, a la qual hi havia representants d'indústria, agricultura, medi ambient... que emetien un informe consensuat sobre la viabilitat de tots els projectes que es presentessin. Durant la vida de la Ponència, es van presentar 514 sol·licituds de parcs fotovoltaics (un 25% de la potència sol·licitada es va denegar) i 1.272 aerogeneradors (un 30% dels quals es van denegar). La ponència tenia alguns **elements molt interessants, com un silenci administratiu positiu per al promotor de 90 dies, i la coordinació entre administracions oferint un sol punt d'accés per al promotor**, simplificant tràmits administratius. Cal entendre que la ponència és un primer filtre, però **un "sí" a la ponència no implica que en posteriors fases o tràmits no es pugui acabar descartant el projecte**.
- El decret-llei 24/2021, en vigor des de Desembre de 2021, que **elimina la figura de la Ponència de Renovables** i obliga a tots els projectes que estaven en tràmit, alguns d'ells des de feia quasi dos anys, a tornar a iniciar tot el procediment des de l'inici. **El nou marc legal introdueix requisits nous**, com per exemple que els ciutadans dels municipis on s'implanten els projectes tinguin dret a participar del seu accionariat, o bé que hagi d'existir un compromís ferm dels propietaris dels terrenys abans de consultar-ne la viabilitat. Aquestes noves exigències **provocaran, amb tota seguretat, un alentiment del desplegament de renovables** (que ja era massa lent per tal d'escurçar la distància que ens separa dels objectius europeus i assolir les fites plantejades per 2030)

El decret-llei 24/2021 és, de facto, una resposta a la pressió social promoguda per determinats grups d'acció sota l'eslògan "Renovables sí, però així no", vinculats a la militància de la CUP, a l'entorn d'Unió de Pagesos i a determinats lideratges territorials d'ERC, particularment de la zona de Terra Alta i Empordà. Aquestes campanyes van reaccionar amb molta contundència al marc legal 16/2019 fins al punt d'aconseguir-ne la derogació. Els arguments en els quals es basaven aquestes pressions són tots ells qüestionables:

1. "Els projectes d'energies renovables estan impulsats per un oligopoli format per Endesa, Iberdrola, Naturgy...". Sovint s'oblida que els projectes grans (+50MW - el que col·loquialment anomenem "macroparcs") es tramiten directament a Madrid, al Ministerio de Industria. **La Generalitat només té competències per gestionar els projectes petits i mitjans, de menys de 50MW.** Els macroparcs impulsats per les grans elèctriques van directament a demanar permís a Madrid, i en un percentatge major que el de la Generalitat, se'ls concedeix. Enfortir els requisits de la regulació autonòmica només posa pals a les rodes als projectes petits i mitjans, sovint d'autoconsum industrial, mentre que no té cap efecte per l'oligopoli, aliè al marc legal de Catalunya. Per altra banda, les dades de la Ponència ens diuen que les llicències de projectes eòlics han estat sol·licitades **per part de 446 empreses diferents - tan sols 4 empreses han sol·licitat 10 o més llicències, i 19 empreses han sol·licitat entre 3 i 10 llicències.** No sembla que aquestes dades defineixin un oligopoli.
2. "Hi ha una concentració territorial excessiva de projectes en unes determinades comarques: Terra Alta, majoritàriament". Contràriament al que es pensa, el vent no és uniforme - de fet, hi ha diferències molt significatives en velocitat i freqüència de vent entre els diversos indrets de Catalunya. **És cert que hi ha territoris amb major densitat de projectes eòlics que d'altres,** però aquest mapa és totalment coincident amb el mapa de freqüència i velocitat de vent; per tant, evidentment **els projectes eòlics s'ubiquen on fa vent.**

3. “Hi ha un afany especulatiu darrere els projectes, amb promotors que els acumulen per lucrarse”. **Com que la taxa d'èxit a l'hora de superar els tràmits administratius ha estat històricament tan baixa a Catalunya, molts promotors han optat per intentar demanar múltiples llicències, comptant que, amb sort, un o dos projectes arribaran al final del recorregut burocràtic.** Això ha fet que es consultés davant la Ponència la viabilitat d'un nombre elevat de parcs, molts d'ells sense intenció real d'executar-se, tan sols per tenir un pla B o un pla C donada la baixa ràtio d'èxit. Aquesta qüestió ha creat la falsa percepció que tots els projectes que es presentaven a Ponència es farien realitat, sobredimensionant per molt la cartera real de projectes que acabaran essent una realitat. Aquesta també és la qüestió per la qual alguns promotors consultaven un projecte a Ponència sense disposar de confirmació de venda/lloguer del terreny per part del seu propietari: la voluntat de no perdre el temps negociant un terreny sobre el qual probablement la Ponència declinarà la possibilitat d'executar-hi un projecte, i esperant a tenir la llum verda per posteriorment negociar els termes de lloguer o compra del terreny.
4. “Cal disminuir la demanda energètica enlloc de migrar tota la demanda actual de combustibles fòssils a renovables”. **La descarbonització passa necessàriament per l'electrificació:** el substitut dels cotxes de gasolina/dièsel són els cotxes elèctrics; el substitut de les calderes de gas és l'aerotèrnia, etcètera. Per tant, **fins i tot en el cas que es faci un esforç per millorar l'eficiència energètica,** la migració d'ús de combustibles fòssils per a mobilitat i climatització cap a solucions elèctriques fa que totes les projeccions de futur treballin amb la hipòtesi d'un **creixement significatiu de la demanda elèctrica.** Per altra banda, a Catalunya tenim **Ascó i Vandellós com a dues principals fonts d'electricitat, ambdues a l'última etapa del seu cicle de vida** i amb data ja fixada per al seu tancament (2030), la qual cosa exigeix mesures d'urgència per suplir la potència que avui dia subministren.
5. “No cal generar a Catalunya tota l'energia que consumim, es pot importar de territoris veïns amb menor valor paisatgístic, com els Monegros”. El transport d'energia a gran escala d'Aragó a Catalunya exigeix la implantació de línies de Molt Alta Tensió (MATs) amb un nombre no despreciable de torres. Aquestes línies, per la seva magnitud, no es poden soterrar. **No existeix cap estudi d'impacte ambiental que demostrï que l'impacte paisatgístic de les MATs és menor que l'impacte equivalent en molins eòlics o parcs fotovoltaics.**
6. “L'ocupació de terrenys agraris o potencialment agraris per a activitats de generació energètica compromet la sobirania alimentària del país”. Actualment prop del 60% de terrenys de cultiu a Catalunya es dediquen al conreu de cereals per a alimentació animal, fonamentalment porcí. Una part majoritària de la producció porcina de Catalunya s'exporta a altres geografies,

quedant-se Catalunya amb les externalitats negatives (purins, emissions de metà). **La producció animal de Catalunya excedeix per molt les necessitats agroalimentàries del país, per la qual cosa aquesta activitat és un negoci legítim, però no es tracta d'una qüestió de sobirania alimentària en tant en quant només una fracció de la producció animal actual seria suficient per tenir aquesta sobirania.**

Així doncs, tot i que la majoria dels arguments esgrimits pels grups opositors són senzills de refutar, la pressió d'aquests grups ha aconseguit derogar el marc legal de 2019 que tenia la missió de resoldre l'anomalia històrica respecte del baixíssim ritme d'implantació de renovables a Catalunya. És desafortunat que la defensa d'uns interessos particulars de determinats grups d'interès (baix preu de lloguer per hectàrea de terrenys primaris, fonamentalment) hagi acabat predominant per sobre de l'interès col·lectiu de descarbonitzar l'abastiment energètic del país.

Es tracta, de fet, d'un **fracàs de la política que hauria de tenir per objectiu sobreposar el benestar general per davant de l'interès particular, i aïllar-se de les pressions de determinats col·lectius territorials que en altres geografies serien etiquetats com a "NIMBYs".**

El fracàs de la implantació d'energies renovables té principalment dues derivades:

- En l'àmbit industrial, minva de forma significativa la competitivitat de les empreses degut a la impossibilitat d'implementar projectes d'autoconsum. Cal recordar que les indústries de la UE [ja estan pagant taxa de CO2](#), per la qual cosa, **negar la possibilitat de descarbonització tot bloquejant projectes d'autoconsum**, equival a forçar a pagar penalització pel CO2 emès sense poder aplicar cap alternativa, fent que **les empreses no puguin ser competitives respecte de rivals que sí que s'han pogut descarbonitzar**
- En l'àmbit de país, genera una **dependència energètica de terceres regions** que va en contra de la tendència de guanyar sobirania i potencialment avançar cap a l'estat propi, alhora que aboca a disposar de pitjors costos energètics mentre es pateix l'impacte ambiental i paisatgístic de les MATs necessàries per importar aquesta energia

Fonts de dades rellevants

Visor d'energies renovables a Catalunya (Gencat): https://mediambient.gencat.cat/ca/05_ambits_dactuacio/avaluacio_ambiental/energia_eolica/visor/